Justitieutskottets betänkande
2026/27:JuU6

Uppföljning av den brottsförebyggande strategin Barriärer mot brott

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

I skrivelsen redogör regeringen för åtgärder som har vidtagits med anledning av skrivelsen Barriärer mot brott – en socialpreventiv strategi mot kriminella nätverk och annan brottslighet.

I betänkandet finns ett särskilt yttrande (V).

Behandlade förslag

Skrivelse 2025/26:272 Uppföljning av den brottsförebyggande strategin Barriärer mot brott.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut 3
Redogörelse för ärendet 4
Utskottets överväganden 5
Uppföljning av den brottsförebyggande strategin Barriärer mot brott 5
Särskilt yttrande 8
Särskilt yttrande (V) 8
Bilaga
Förteckning över behandlade förslag 9
Skrivelsen 9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Uppföljning av den brottsförebyggande strategin Barriärer mot brott

Riksdagen lägger skrivelse 2025/26:272 till handlingarna.

Stockholm den 19 november 2026

På justitieutskottets vägnar

Teresa Carvalho

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Teresa Carvalho (S), Alexander Christiansson (SD), Mikael Damsgaard (M), Heléne Björklund (S), Petter Löberg (S), Charlotte Nordström (M), Tobias Smedberg (V), Adam Marttinen (SD), Ulrika Westerlund (MP), Larry Söder (KD), Anna Wallentheim (S), Mats Hellhoff (SD), Mattias Vepsä (S), Roger Haddad (L), Sanna Backeskog (S), Olle Olson (M) och Rasmus Elfström (C).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2025/26:272 Uppföljning av den brottsförebyggande strategin Barriärer mot brott.

Det har inte väckts någon motion med anledning av skrivelsen.

Utskottets överväganden

Uppföljning av den brottsförebyggande strategin Barriärer mot brott

Utskottets förslag i korthet
Riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Skrivelsen

Det sociala brottsförebyggande arbetet effektiviseras

Regeringen anför att Sverige länge har satsat omfattande resurser på socialt brottsförebyggande arbete, men utan att i tillräcklig utsträckning säkerställa att de åtgärder som vidtas är baserade på kunskap om vad som faktiskt fungerar. Det innebär att barn, unga och vuxna som riskerar att dras in i kriminalitet eller redan begår brott inte alltid får tillgång till de insatser och metoder som bäst kan hjälpa dem. Det innebär också att samhällets resurser används på ett ineffektivt sätt och att potentialen i det sociala brottsförebyggande arbetet inte utnyttjas fullt ut.

Regeringen anför vidare att ett centralt syfte med skrivelsen Barriärer mot brott – en socialpreventiv strategi mot kriminella nätverk och annan brottslighet (skr. 2023/24:68) är att flytta fram positionerna för det sociala brottsförebyggande arbetet. Strategin presenterades i mars 2024 och fokuserar på att utveckla och effektivisera såväl det breda förebyggande arbetet som når alla eller många som det riktade arbetet med tidiga och tydliga insatser för individer och grupper i riskzonen för kriminalitet samt effektiva återfallsförebyggande åtgärder för de som begår brott. Strategin har ett socialpreventivt fokus mot bakgrund av de senaste årens utveckling med en alltmer omfattande organiserad brottslighet, dödligt våld i kriminella miljöer och allt fler barn och unga som involveras i allvarlig brottslighet. Inom ramen för det brottsförebyggande arbetet kan en sådan utveckling motverkas och förebyggas främst genom olika typer av sociala insatser som påverkar individens motivation och benägenhet att begå brott. Sådana socialpreventiva insatser kan även bidra till att förebygga andra typer av brott och minska brottsligheten generellt i samhället.

Skrivelsen redovisar regeringens arbete i enlighet med Barriärer mot brott

I den uppföljande skrivelsen redogör regeringen för de åtgärder den har vidtagit i enlighet med den brottsförebyggande strategin Barriärer mot brott – en socialpreventiv strategi mot kriminella nätverk och annan brottslighet

(skr. 2023/24:68). Syftet med skrivelsen är att, som regeringen utlovat i Barriärer mot brott, återkomma till riksdagen med en redovisning av det arbete som bedrivits på dessa områden hittills. Redogörelsen omfattar, med några få undantag, åtgärder som regeringen vidtagit efter att strategin presenterades i mars 2024.

Regeringen understryker att skrivelsen omfattar ett urval av åtgärder som regeringen har beslutat och att den därför inte ska ses som uttömmande. På regeringens webbplats anges ytterligare sociala och situationella brottsförebyggande åtgärder som regeringen har vidtagit.

Regeringens samlade bedömning

Arbetet med att minska brottsligheten och öka tryggheten i Sverige är en av regeringens främsta prioriteringar, och det brottsförebyggande arbetet är en central del i detta. Regeringen har vidtagit ett stort antal brottsförebyggande åtgärder och bedrivit ett aktivt och systematiskt arbete i enlighet med inriktningen för regeringens strategi Barriärer mot brott – en socialpreventiv strategi mot kriminella nätverk och annan brottslighet (skr. 2023/24:68). Många av dessa åtgärder har redan vidtagits och genomförs nu runtom i landet, medan arbetet i andra fall har påbörjats mer nyligen eller är under beredning i Regeringskansliet.

Regeringens övergripande bedömning är att detta omfattande reformarbete redan nu har förbättrat förutsättningarna för det brottsförebyggande arbetet i många avseenden. Inte minst har regeringens särskilda fokus på barn och unga inom en rad olika områden och på samtliga preventionsnivåer flyttat fram positionerna för arbetet med att bryta rekryteringen till de kriminella nätverken. Detta arbete behöver nu fortsätta utvecklas och bedrivas på ett långsiktigt och uthålligt sätt.

Regeringen har beslutat en rad åtgärder för att främja ett effektivt och kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete i landet. Regeringen har också tagit initiativ till flera lagändringar som avsevärt förbättrat möjligheterna att utbyta information i arbetet mot brottsligheten. Regeringen bedömer att dessa åtgärder bidrar till att de grundläggande förutsättningarna för att bedriva ett kunskapsbaserat och effektivt socialt brottsförebyggande arbete är tydligt bättre än de var i mandatperiodens början. Samtidigt återstår arbete, och nyligen beslutade åtgärder behöver få fullt genomslag. Inte minst behöver myndigheter och kommuner utnyttja de nya möjligheterna att utbyta information, och metoder och arbetssätt som baseras på evidens och kunskap om vad som faktiskt fungerar för att förebygga brott behöver användas och leda till resultat i högre utsträckning än vad som är fallet i dag.

Regeringen har även lagt ett stort fokus på det breda förebyggande arbetet. Det är enligt regeringen angeläget med ett effektivt och träffsäkert tidigt förebyggande arbete som kan bryta en negativ utveckling och förebygga att barn och unga i ett senare skede hamnar i kriminalitet eller annat utanförskap. Ett sådant arbete behöver också utvecklas kontinuerligt allt eftersom samhället förändras, ny kunskap framkommer och nya generationer av barn och unga

växer upp. Regeringen har beslutat ett stort antal åtgärder för att utveckla det breda förebyggande arbetet och som exempelvis rör skolans område, arbetsmarknadsområdet, folkhälsoarbetet och migrations- och integrationspolitiken.

Regeringens anför vidare att individer som har en förhöjd risk att dras in i kriminalitet behöver insatser som är tydliga och sätts in tidigt, samordnas mellan olika aktörer och baseras på evidens och bästa tillgängliga kunskap. Så är det enligt regeringen inte alltid i dag, vilket innebär att vissa individer, inte minst barn och unga, inte får tillräckligt bra stöd och hjälp. Det innebär också att samhällets resurser inte används på ett tillräckligt effektivt sätt och att det sociala brottsförebyggande arbetets möjligheter inte utnyttjas fullt ut. Regeringen har därför vidtagit en rad åtgärder för att utveckla det riktade arbetet och bidra till att det bedrivs systematiskt och med hög kvalitet. Det handlar bl.a. om att skärpa föräldraansvaret, förbättra stödet till föräldrar och ge socialtjänsten nya och effektiva verktyg för att kunna sätta in insatser innan en problematisk utveckling eskalerat.

Regeringen anför slutligen att när individer dras in i kriminalitet behöver samhället tydligt markera allvaret i detta och rättsväsendet upptäcka, utreda och lagföra de brott som begås. Ytterst har individen ansvar för sina egna handlingar. Att brott får rättsliga följder kan i sig också ha en brottsförebyggande effekt. Frihetsberövande påföljder innebär att individen under strafftiden är förhindrad att begå nya brott, och det är dessutom ett tillfälle som skapar förutsättningar för rehabilitering, behandling och utbildning. Brottsoffer och deras anhöriga och samhället i stort har mycket att vinna på att så många som möjligt lämnar kriminaliteten bakom sig. Regeringen genomför därför en omfattande omställning av det återfallsförebyggande arbetet. Ett grundläggande syfte är att fler individer som är involverade i kriminalitet – såväl barn och unga som vuxna – ska nås av effektiva och kunskapsbaserade insatser som bidrar till att de slutar begå brott.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att positionerna för det sociala brottsförebyggande arbetet tydligt har flyttats fram och att framsteg har uppnåtts inom alla områden i regeringens brottsförebyggande strategi Barriärer mot brott.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar att regeringen återkommit till riksdagen med en redovisning av åtgärder som har vidtagits i enlighet med strategin. Utskottet ser positivt på att ett stort antal åtgärder har vidtagits och påbörjats och att det brottsförebyggande arbetet har utvecklats och förbättrats i många avseenden. Samtidigt delar utskottet regeringens bedömning att det återstår arbete. Utskottet kommer att noga följa det fortsatta arbetet på området. Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Särskilt yttrande

Särskilt yttrande (V)

Tobias Smedberg (V) anför:

Jag välkomnar regeringens uppföljning av den brottsförebyggande strategin Barriärer mot brott. Regeringen bedömer att strategin bl.a. har bidragit till att utveckla och effektivisera det brottsförebyggande arbetet. Detta är positivt.

Samtidigt vill jag framhålla att ett framgångsrikt brottsförebyggande arbete inte får reduceras till en fråga om fler straffskärpningar och hårdare tag. Jag menar att ett framgångsrikt sådant arbete måste börja långt innan ett brott begås. Forskning visar att många av de barn och unga som rekryteras till kriminella nätverk lever i miljöer präglade av fattigdom, otrygga boendeförhållanden, skolmisslyckanden, psykisk ohälsa och andra välkända riskfaktorer. Därför behövs betydligt större satsningar på socialtjänstens förebyggande arbete, skolans elevhälsa, en meningsfull fritid för barn och unga och trygga bostadsområden med prisrimliga bostäder, särskilt i socioekonomiskt utsatta områden.

Vidare vill jag understryka vikten av rehabilitering och återanpassning. Ett effektivt brottsförebyggande arbete handlar inte bara om att förhindra att människor hamnar i kriminalitet utan också om att ge dem som dömts för brott en möjlighet att lämna kriminaliteten bakom sig. Den stora belastningen på och underfinansieringen av Kriminalvården riskerar att försämra möjligheterna till behandling, utbildning och andra återfallsförebyggande insatser, vilket på längre sikt kan försvåra arbetet med att minska brottsligheten.

För att långsiktigt öka tryggheten och minska den grova kriminaliteten krävs därför inte bara ett starkt rättsväsende utan också en politik som minskar samhällsklyftorna och stärker välfärden.

Jag står således bakom målsättningarna i regeringens strategi men anser att det för att nå varaktiga resultat krävs ett betydligt större fokus på de sociala och förebyggande insatser som angriper brottslighetens grundorsaker. Jag kommer att följa regeringens fortsatta arbete med frågorna noga och återkomma i samband med att regeringen lägger fram konkreta lagstiftningsförslag till riksdagen.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2025/26:272 Uppföljning av den brottsförebyggande strategin Barriärer mot brott.

Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2026